

1

DESIGNMANUAL FOR UTEROM I BOSSEKOP BYDELSENTRUM

Oppdragsnavn	Designmanual for uterom i Bossekop bydelsentrum
Prosjekt nr.	1350019938
Mottaker	Alta kommune
Dokumenttype	Delrapport
Versjon	1
Dato	12.11.2019
Utført av	Ragnhild Syrstad
Kontrollert av	Jan Ole Lein, Edvard Einarsen
Godkjent av	Kari Hovin Kjølle Rambøll Norge AS
Beskrivelse	Designmanual for uterom i Bossekop bydelsentrum

Figur 1: Bilde forside: Altaskifer på havna i Bossekop
(Foto: Alta skifer)

INNHALDSFORTEGNELSE

- 03 INNHOLDSFORTEGNELSE
- 04 INNLEDNING OG BAKGRUNN
  - Formål
  - Målsetting
  - Aktører og samarbeid
- 05 PRINSIPPER FOR UTFORMING
  - Barrierer i landskapet
  - Arealutnyttelse
  - Strategi for overvannshåndtering
  - Sykelstrategi
  - Private innslag i gaterommet
  - Orientering
- 06 GATEUTFORMING
  - Universell utforming
  - Gatebelegg
  - Fortau
  - Trafikkskilt
- 07 MATERIALBRUK, OG MØBLERING
  - Produktkatalog
  - Lokal materialbruk
  - Bærekraftig materialbruk
  - Vegetasjon
  - Lysbruk
  - Farger
- 08 PRODUKTKATALOG

Figur 2: Stedsnavnet Bossekop kommer av nordsamisk *Bossugohppi* - bardehvalbuk. (Foto:hellowallpaper)

INNLEDNING OG BAKGRUNN

FORMÅLET

Formålet med områdeplanen er å definere hva Bossekop skal være i framtiden og styrke området som ett av Altas bydelssentre. I dette innebærer det å gi Bossekop sin egen identitet og sikre gode utviklingsmuligheter ved å avklare behov og legge til rette for disse, i tillegg til å løse andre utfordringer i området som trafikk og overvann.

MÅLSETTING

Designmanualens målsetting er å skape en felles basis for planlegging av gater og et enhetlig formuttrykk i byens uterom, gjennom bruken av møbler, belegning, vegetasjonsetablering og trafikkutstyr. Dette vil bidra til økt trafiksikkerhet og lette orienteringen i byens rom.

Designmanualen skal forenkle planlegging, drift og vedlikehold, og legge til rette for funksjonelle og økonomiske løsninger. Designmanualen skal legge føringer for utformingen og være et viktig grunnlag for detaljplanlegging og gjennomføring.

Designmanualen skal styrke stedsidentiteten for Bossekop, men også beskrive prinsipper for utforming som skal kunne benyttes i alle bydelene i Alta.

AKTØRER OG SAMARBEID

Designmanualen skal gjelde for uteområder til både private og offentlige aktører innenfor gyldighetsområdet. Et godt samarbeid må legges til grunn for å møte allmenhetens bruksrett til det offentlige rommet. Gategulvet skal fremstå som allmenhetens eie og forvaltes av det offentlige. Det skal også være rom for gatesalg, uteservering, demonstrasjoner og arrangementer.

Gyldighetsområdet rommer gater, plasser og parker med svært ulik karakter og funksjon. Det er derfor naturlig at det differensieres noe - både i standard og gjennomføring.

Figur 3: Planavgrensning Bossekop

UTFORMINGSPRINSIPPER

BARRIERER I LANDSKAPET

Bossekop deles av barrierer i landskapet som går i øst-vest og svekker forbindelsen mellom sentrumsområdene og sjøen. Størst barriere er E6 (Altaveien) og Strandveien. Sjøfronten er i dag i liten grad tilgjengelig for innbyggerne fordi et større industriområde opptar mye areal og ligger som en sperre for den historiske forbindelsen med sjøen.

Forbindelsen fra platået og sentrum til sjøen er bratt og vanskelig, spesielt for bevegelseshemmede.

AREALUTNYTTELSE

Sentrumsutviklingen i Bossekop skal være med mennesket i sentrum - åpne førsteetasjer, oversiktlige gå- og sykkelruter og lokal ferdsel til fot, sykkel eller spark.

Bilparkeringen bør legges under bakken for å frigi areal over bakken, eller i egne parkeringshus hvor første etasje er næring og handel med åpne og aktive fasader. Dette vil øke bylivet og styrke framkommeligheten og den lokale handelen.

Ved høyere utnyttelsesgrad av arealene vil Bossekop kunne romme flere funksjoner og kunne få større og bedre uteområder med god kvalitet.

STRATEGI FOR OVERVANNSHÅNDTERING

Klimaframskrivningene for Finnmark viser hyppigere og mer intens ekstremnedbør og regnflommer, noe som øker faren for skred. Som følge av havnivåstigningen øker stormflonivået.

En åpen overvannshåndtering i Bossekop vil redusere konsekvensene knyttet til overvann, slik at lokale flomsituasjoner med erosjon unngås. Dette må det tas hensyn til i planlegging og utforming. God overvannshåndtering i urbane strøk kan oppnås gjennom løsninger som i størst mulig grad opprettholder den naturlige vannbalanse i området (naturtilstanden).

Klimaendringer, fortetting, ledningsnett i stadig dårligere tilstand, innlekking av fremmedvann til spillvanns-/avløpsnett er blant fremtidige utfordringer som vann- og avløpssektoren står ovenfor. Denne utviklingen vil kreve oppgradering/oppdimensjonering av eksisterende ledningsnett, og andre overvannstiltak som gjør at overvann ikke ledes til ledningsnett.

En rask beregning av 200 årsflom med klimafaktor 1,4 i planområdet, viser at overvannsnett vil få kapasitetsproblemer, jf. scenario 2. Dette må tas hensyn til ved utforming av nye overvannssystemer. Det anbefales å følge treleddsstrategien for overvannshåndtering (fig. 7), ref. Norsk Vann rapport 162/2008. Hvilke overvannstiltak som er de beste vil avhenge av

lokale forhold og forventede klimaendringer. Det er viktig å vurdere hele nedbørfeltet under ett ved vurdering av overvannstiltak.

SYKKELSTRATEGI

Siden 2009 har Statens Vegvesen iverksatt innsats i enkelte sykkelbyer i hele landet gjennom Nasjonal Transportplan 2010-2019

Gjennom sykkelvremmende tiltak skal innbyggere i Alta sykle gjennom hele året. I dag er det et relativt godt utbygd gang- og sykkelvegnett, og flere turløyper og grønne områder. Tiltak som tyverisikre parkeringsmuligheter både innendørs og utendørs i forbindelse med kollektivtransport, jobb og handel er viktig for å fremme bruken av sykkel som framkomstmiddel. Tilrettelegging på arbeidsplassen med muligheter for å skifte og dusje er også viktig.

Ved å satse på by-/bygde-sykler kan også turister benytte seg av etablerte turløyper og oppleve området på en ny måte. Sentral plassering, enkel bruk og skilting til naturlige målpunkt både for opplevelse og for å parkere sykkelen er viktig. På vinterstid er sparken et like naturlig framkomstmiddel. Med en tilsvarende utleie- og parkeringsmulighet vil spark kunne oppleves som spennende og særegent, spesielt for besøkende.

PRIVATE INNSLAG I GATEROMMET

Privat utstyr av gaterommet kan være reklame, flagg, skilt og annen type møblering, og skal i hovedsak stå i tilknytning til butikk. Privat utstyr skal ikke hindre ferdsel, og skal skjøttes av grunneier.

Bruk av offentlig areal må avtales og leies av kommunen. Salgsutstillinger og uteservering er privat utstyr, men på offentlig areal skal utstyr framstå som møblering av de offentlige rom. Utstyret fjernes når det ikke er i bruk.

ORIENTERING

Trafikkbildet skal være oversiktlig, god skiltet og trygt både for bilister og fotgjengere. Orienteringen bør være synlig både i belegg, siktlinjer, skilt og belysning.

Landskapet og informasjonen bør enkelt kunne leses av både lokalbefolkning og turister, og informasjonen bør stå på flere språk.

Ulik størrelse og utforming på veier, gangakser og stier vil styrke orienteringen, og gatemøbleringen skal være tilpasset vinter og sommerbruk.

GATEUTFORMING

UNIVERSIELL UTFORMING

Brukbarheten til nærmiljøet øker ved å tilrettelegge for ferdsel og bruk av det offentlige miljøet, og ta hensyn til funksjonshemmede.

Universiell utforming omhandler tilrettelegging ved utforming av overflater og dekker, utvendige trapper og ramper med håndløpere, rister og kumlokk, belysning, plassering og belysning av skilt og parkering. Designet skal gi en forutsigbarhet, være konsekvent og funksjonelt. Dimensjonering og tekniske krav skal følger siste utgave av Teknisk håndbok (TEK 17).

GATEBELEGG

Bevisst og gjennomtenkt bruk av belegg på gater og offentlige rom er viktig for byens identitet, gatens miljø og fotgjengernes framkommelighet. Visuelle og taktile kontraster i ledelinjer og et jevnt underlag uten sprang og med tverrfall så vannet renner av, gjør uterommet tilgjengelig for alle.

I gatekryss er det behov for informasjon for blinde og svaksynte med enkel taktil informasjon. Det taktile belegget bør bidra til en estetisk utforming og beskrive og styrke krysset som byrom. Gatekryss i tilknytning til torget foreslås utformet med farget storgatestein og anlegges noe opphøyd for å tydeliggjøre at man krysser fotgjengerområder.

Kantsteinen skal skille gående og kjørende, og i sentrale områder i Bossekop skal viskant/høgde

på kantstein være 120 mm. Ved bussholdeplasser skal viskant/høgde være 160 mm. Ved avkjørsler senkes kantsteinen til 40-50 mm. Kantstein langs fortau må ha minst 8 cm viskant og også fungere som ledelinje for svaksynte. Valørforskjellen mellom kantstein og asfalt skal være min. 40 %.

Kantsteinen består av granitt og steinen skal følge Norsk Standards kvalitetskrav (NS-EN 1343). I Bossekop anbefales lys grå kantstein 150 x 300 med fas, finhugget grad 1.

FORTAU

Gjennom riktig og god utforming skal det være enkelt å orientere seg: Fortau må enkelt kunne vedlikeholdes og reetableres etter gravearbeid. Lysstolper og trafikkskilt plasseres mot kjørebane.

Anbefalt materialbruk er skiferheller, asfalt og storgatestein.

Mot bebyggelse avsluttes fortauet med en tilpasningssone. Denne gir mulighet for å justere skjevheter eller sprang i fasadelivet, utbygg, nedløp, etc. på en ryddig måte.

TRAFIKKSKILT

Trafikkskilt skal følge skiltnormalen og plasseres langs kjørebane. Antall skilt bør begrenses til et nødvendig minimum, og de bør være så små som normalen tillater.

Figur 4: Skiferproduksjon i Bossekop

MATERIALBRUK OG MØBLERING

PRODUKTKATALOG

Produktkatalogen skal tydeliggjøre stedsidentiteten og det særegne for Bossekop gjennom enhetlig utforming og bruk av møbler og utstyr.

Produktkatalogen skal gi en god pekepinn på ønsket standard og produktvalg ved opparbeidelse av plasser med mer urbant preg, også i små sentrumsdannelse.

Produktene beskrevet på de neste sidene skal være et utgangspunkt for utformingen av både offentlige og private areal i uterommet.

Produktene skal være funksjonelle god tilpasset bruk for både sommer og vinter. Her er sykkelparkering under tak et tiltak og gjerne også i låsbare sykkelhus. Sykkelen må også kunne låses både i ramme og stå stødig.

LOKAL MATERIALBRUK

Alta skifer er et lokalt produkt som både kan brukes i fasader, ute og inne. I utformingen av uterommet i Bossekop skal skifer med fordel brukes både på fortau, murer, sittekanter og øvrig utforming.

Skiferen er et stedeget kvalitetsprodukt som vil være med på å styrke Bossekops identitet og løfte kvaliteten i uterommet.

BÆREKRAFTIG MATERIALBRUK

I utformingen av Bossekop skal materialbruken være bærekraftig. Det innebærer klimaeffektive materialer der hensyn til levetid, CO₂, kvalitet og transport vurderes før produkter velges.

VEGETASJON

Furu- og bjørkeskogen i Alta er et viktig karaktertrekk i landskapet. De klimatiske forholdene i Alta og Bossekop gir begrensninger i valg av vegetasjon. Alta ligger i herdighetssone 7 og variert bruk av stedegne trær er positivt som vern mot vær og vind. En kombinasjon av fargespill i løvtrær og en vintergrønn furuvegetasjon vil gi en variasjon gjennom året.

Ved planlegging og utforming skal større trær bevares i størst mulig grad. Vegetasjonen skal være tilpasset ulik bruk, være universelt utformet ved å velge arter som er allergivennlige og ikke giftige. Vegetasjonsvalget skal ikke være i konflikt med fremmedartlista.

For nye gatetrær skal det brukes tregruberist og stammevern.

LYSBRUK

Visjon for lysbruken i Bossekop er todelt. Lysbruken skal ikke være lysforurensende for fugle og dyrelivet. Det innebærer at i mindre sentrumsnære området hvor det er opplyste stier, skal lyset tennes når det er aktivitet der.

Lysbruken i sentrum skal lyse opp installasjoner, god opplyste gang- og veiareal og stemningsbelysning i oppholdsareal. Lysbruken skal ikke komme i konflikt med bolig og være skjenerende for innbyggerne.

Lysbruken kan også brukes som et kreativt og kunstnerisk utsmykning av uterommet. For eksempel ved å forsterke inntrykket av nordlyset og kontraster i nattehimmelen ved en installasjon som Skyspace som man finner i Ekebergparken.

Bossekop har midnattssol fra 19 mai til 21 juli. Fra 25 november til 17 januar er det mørketid, noe som stiller krav til god lysbruk.

FARGER

Fargebruken i Bossekop vil være viktig i utformingen og helheten i uterommet. Ved bruk av vegetasjon som gir en forandring gjennom årstiden og signalfarger på møblement og på utformingen av dekket, vil Bossekop få en helhetlig og gjennkjennelig utforming.

PRODUKTKATALOG

1. LYSMAST - HOVEDGATEARMATUR

Beskrivelse: Mast med høyde 8 meter, med utkrager og "København" armatur eller tilsvarende.

Materialer: Varmegalvanisert og pulverlakkert

Farge: RAL 5001 Green blue

2. LYSMAST - TORG OG BYGATE

Beskrivelse: Bega 8200 høy lysmast, 5 meter eller tilsvarende.

Materialer: Varmegalvanisert og pulverlakkert

Farge: RAL 5001 Green blue

3. LYSPULLERT

Beskrivelse: POINT SUN lyspunkt fra Outsider eller tilsvarende. Høyde 80 cm.

Materialer: Aluminium. Pulverlakkert og matt tekstur.

Farge: RAL 5001 Green blue

4. LESKUR

Beskrivelse: City 90 Favorit leskur fra Norfax eller tilsvarende.

Materialer: Pulverlakkert og varmforzinket (901) ståldetalj

Farge: RAL 6012 Sort grønn

5. STAMMEVERN

Beskrivelse: Stammevern 1,4 m høy, 740 mm diameter. Modellen Urban fra VESTRE eller tilsvarende.

Materialer: Pulverlakkert og varmforzinket (901) ståldetalj

Farge: RAL 5011 Black

6. TREGRUBERIST

Beskrivelse: Kvadratisk tregruberist. Modellen Dock-Line fra GH-form eller tilsvarende.

Materialer: Cortenstål (rustrød), ubehandlet støpejern, fra 1200x1200 til 2100x2100 mm. Sluk, renner og kummer utføres i støpejern.

7. SITTEBENK MED RYGGSTØ OG ARMLÉN

Beskrivelse: Modellen Nordic fra GH-form eller tilsvarende.

Materialer: Skandinavisk FSC / PEFC – sertifisert varmebehandlet tre. Ståldetaljer varmforzinket(901)

Farge: RAL 5011 Black

8. SITTEBENK MED RYGGSTØ

Beskrivelse: Modellen Nordic fra GH-form eller tilsvarende.

Materialer: Skandinavisk FSC / PEFC – sertifisert varmebehandlet tre. Ståldetaljer varmforzinket(901)

Farge: RAL 5011 Black

9. SITTEBENK

Beskrivelse: Modellen Sædet fra GH-form eller tilsvarende.

Materialer: Granitt og varmebehandlet tre. Skandinavisk FSC/PEFC–sertifisert

Farge: RAL 5011 Black

10. AVFALLSBEHODLER

Beskrivelse: Avfallsbeholder i størrelse 150 liter. Modellen Novus 200 fra Miljø- og sikkerhet eller tilsvarende.

Materialer: Pulverlakkert galvanisert stål

Farge: RAL 5001 Green blue

11. SYKKELSTATIV

Beskrivelse: BIKE SUN sykkelstativ fra Outsider eller tilsvarende. 90 cm høyt sykkelstativ for 1-2 sykler, med integrert solcellelyd

Materialer: Pulverlakkert og varmforzinket 8 mm stålplater, matt tekstur.

Farge: RAL 5001 Green blue

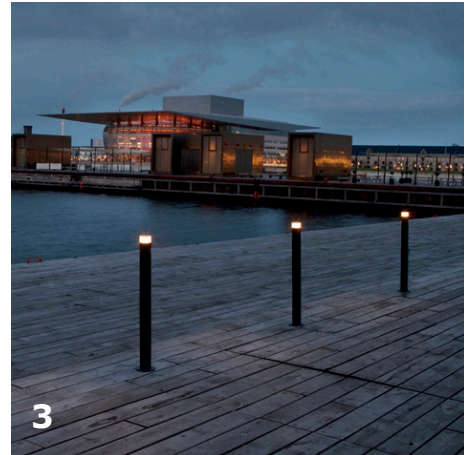
12. SYKKELHUS

Beskrivelse: FUNKIS TRIO 68-5 Sykkelhus, 68 m² og med 80 sykkelplasser, eller tilsvarende.

Materialer: Pulverlakkert aluminium

Farge: RAL 9005

PRODUKTKATALOG

13. STORGATESTEIN

Beskrivelse: Lys granitt
14x21x14 cm

Bruk: Storgatestein i kjørebane

14. SMÅGATESTEIN

Beskrivelse: Lys granitt
10x10x10 cm

Bruk: Smågatestein i tilpasningszone og møbleringszone

15. NATURSTEINSDEKKE

Beskrivelse: Altaskifer

Bruk: Natursteinsdekke i gangzone

16. VARSLINGSLINJE

Beskrivelse: Taktil varselshelle i støpjern
30x30x4,5 cm, cortenstål

Bruk: Gangfelt

17. LEDELINJE

Beskrivelse: Taktil helle, ledehelle i støpjern
30x30x4,5 cm, cortenstål

Bruk: Gangfelt, legges i doble felt

18. PLATEKANTSTEIN HÅNDHUGGET

Beskrivelse: Granitt, 30x20cm med fas,
fallende lengder

Bruk: Kantstein i overgang mellom kjørefelt og møbleringszone

19. PERMEABLE DEKKER

Beskrivelse: Permeable dekker

Materialer: Gress i kombinasjon med skiferheller eller annen beleggsstein.

20. ÅPEN OVERVANNSHÅNTERING

Beskrivelse: Åpen overvannshåndtering, renne.

Åpne overvannsløsninger kan være renner, vannanlegg, forsengkninger, regnbed osv. Kapasiteten på åpne løsninger er fleksibel og holder overvannet tilbake og/eller infiltreres.

21. MARKERING I BELEGG

Beskrivelse: Markering i belegget

En nytolkning av runer ved markering i belegget vil være kunst, veibeskrivelser og oppdagelser som kan ses når snøen ikke dekker belegget. Markeringen kan vise retninger, avstander, historiske bygg og installasjoner for å nevne noe.

22. STEDEGENE TRÆR (Furu)

Beskrivelse: Eksempel på stedegne trær i Norge tilpasset et kaldt klima er: Alnus, Crataegus, Malus, Pinus, Prunus avium, Prunus, Padus, Prunus spinosa, Salix, Salix caprea og Sorbus.

(Or, hagetorn, prydeple, furu, kirsebær, hegg, slåpetorn, pil, selje, asal og rogn)

23. STEDEGENE BUSKER (Einer)

Beskrivelse: Eksempel på stedegne trær i Norge tilpasset et kaldt klima er: Crataegus intricata, Juniperus, Microbiota, Pinus mugo, Spirea, Syringa,

(Amerikahagetorn, einer, småbiota, krypbuskfuru, spirea, syrin)

23. STEDEGEN VEGETASJON (Røsslyng)

Beskrivelse: Eksempel på stedegne busker tilpasset et kaldt klima er norsk lyng, einer og villblomster. Dette lar seg fint bruke også i mer bebygde områder.

